

Un oasi aparent

Si fem cas de les dades de la darrera *Enquesta d'usos lingüístics de la població*, el català disposa d'una posició sòlida a les comarques gironines, sobretot si la comparem amb la del conjunt del país i amb la situació a l'àrea metropolitana de Barcelona. Tot i això, aquesta enquesta i altres indicadors mostren un retrocés clar entre el jovent, i amaguen molts matisos en l'àmbit territorial, ja que en algunes ciutats i alguns barris la llengua pateix una situació molt precària.

Text > **PERE BOSCH I CUENCA**, historiador i periodista

«**E**l coneixement del català creix a les comarques gironines.» Aquest era el titular d'un article que es feia ressò de les dades de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població de Catalunya* corresponents a l'any 2018, la darrera de què disposem. Els resultats d'aquest estudi, que partia d'una enquesta feta a 756 gironins i gironines, permetien fer-ne una lectura optimista. I no només quant al nivell de coneixement de la llengua, tal com emfasitzava el titular, sinó també quant a l'ús.

En el primer cas, la majoria de la població gironina de més de quinze anys declarava entendre el català (un 94,4 %), saber-lo parlar (un 87,4 %), saber-lo llegir (un 88,4 %) i fins i tot saber-lo escriure (un 71,5 %); uns percentatges, en cadascun dels casos, superiors a la mitjana catalana. D'altra banda, la progressió respecte de l'enquesta anterior, elaborada el 2013, també era notable. I aquest era el motiu de la contundència del titular. Unes 294.000 persones que no tenien el català com a llengua inicial el sabien parlar. La xifra s'obté de la diferència entre les persones que el sabien parlar (517.800) i les persones que tenien el català com a llengua inicial única o compartida amb el castellà (277.900). Les dades, doncs, indicaven un augment notable en el coneixement de la llengua en els darrers cinc anys; una dada especialment rellevant si tenim en compte la incorporació d'un contingent important de gent d'altres països que tenen altres llengües inicials.

Si passem del coneixement a l'ús, però, la situació és menys optimista;

sobretot quan afinem la diagnosi i ens fixem en els grups d'edat. El nombre de persones que tenen el català com a llengua habitual i d'identificació supera el de les que la tenen com a llengua inicial: un 54,1 % de la població, gairebé nou punts per sobre de les que la tenen com a primera llengua o llengua inicial (45,4 %). En comparació amb l'última enquesta, de l'any 2013, hi ha trenta mil gironins més que tenen el català com a llengua habitual. Una altra de les dades destacades és la transmissió lingüística intergeneracional, que és favorable al català en 8,5 punts, lleugerament superior al percentatge de tot Catalunya, que és de 7,1 punts. Aquest indicador resulta de la diferència entre el percen-

tatge de població que parla català amb la mare i el que l'usa amb els fills. En qualsevol cas, l'enquesta posa de manifest un panorama complex, amb un pes majoritari del català, però també amb un paper remarcable del castellà i amb un 8 % de la població que té una altra llengua habitual. L'àrab i el romanès, amb un 0,9 % i un 0,4 % respectivament, sobresurten entre un munt de llengües i dialectes.

A banda de l'increment del nombre de parlants habituals, les dades també es poden interpretar de manera positiva si les comparem amb les del conjunt del país. En aquest sentit, si bé hi ha quatre zones en què el català té més presència, com ara les Terres de

>> Col·locació dels cartells de la campanya de normalització de la llengua catalana «El català, feina de tots», promoguda per l'Ajuntament de Girona el 1981.

(Foto: INSPAI. FONS JOAN COMALAT.)

>> Francesc Ferrer, exsenador i activista per la llengua, durant l'enganxada de cartells de la campanya «Ep! En català a tot arreu», el 1983 a la Rambla de Girona.

(Foto: INSPAI. FONTS DANIEL DUCH.)

l'Ebre (72,2 %), les comarques centrals (59,6 %), l'Alt Pirineu i Aran (58,8 %) i les Terres de Ponent (57 %), a les comarques gironines, com a mínim pel que fa al coneixement i a l'ús de la llengua catalana, les dades són sensiblement superiors a les del conjunt de Catalunya. A l'extrem oposat hi ha el Camp de Tarragona i el Penedès, on aquest percentatge se situa entorn d'un 39 %, i l'àrea metropolitana de Barcelona, amb un 27,5 %. En aquests darrers territoris, doncs, el castellà supera el català en nombre de parlants.

Els clarobscurs

Hi ha algunes dades especialment preocupants, sobretot amb vista al futur. Si destriem per grups d'edat, el català perd força pistonada a mesura que la població és més jove. En aquest sentit, té més pes com a llengua habitual entre els més grans de seixanta-cinc anys (un 54,1 %), mentre que el percentatge es redueix progressivament fins que se situa per sota del 45 % entre els que tenen menys de vint-i-nou anys. En aquest grup d'edat, el català no només perd força en benefici d'altres llengües, sinó sobretot del castellà, que passa del 29 al 32,1 %. També s'incrementa el percentatge de població que declara que utilitza indistintament el castellà o el castellà, que passa del 7,5 % en els més grans de seixanta-cinc anys a més

del 10 % entre els més joves de vint-i-nou. Les dades, com ens podem imaginar, són inferiors al conjunt del país, on el pes del castellà entre els més joves arriba al 48,1 % en comparació del 35,2 % del català. Tot plegat, en qualsevol cas, evidencia una tendència clara de substitució que, si de cas, es dona en ritmes diferents segons en quin territori posem el focus.

Més enllà de l'Enquesta, la realitat ofereix matisos que val la pena remarcar. David Castillo, portaveu de l'Ate-

Entre els més joves de vint-i-nou anys, el català no només perd força en benefici d'altres llengües, sinó sobretot del castellà, que passa del 29 al 32,1 %

neu d'Acció Cultural (ADAC) en temes de llengua, n'apunta alguns. A les comarques gironines, l'ADAC de Girona actua des de fa dos anys com a representant territorial de la Plataforma per la Llengua a la ciutat i a les comarques gironines. El seu representant reconeix que la situació és més favorable que en altres territoris del país. Això no obstant, adverteix que cal matisar aquestes dades, perquè la situació és molt diferent si ens fixem en Olot o en Blanes, per exemple. I encara més si ens desplacem a alguns barris o urbanitzacions. En aquest sentit, remarca que «el grau més gran de castellanització es dona sobretot en barris marginals o amb un gran pes d'immigració, en urbanitzacions i pobles de la costa».

Si ens fixem en els àmbits i els comparem amb la situació general del país, Castillo assenyala que «a les comarques de Girona està sensiblement millor l'ús del català en els àmbits administratiu i comercial: en la documentació oficial,

>> Campanya per reclamar l'ús del català a l'Aeroport de Girona - Costa Brava.

(Foto: INSPAI. FONTS RUIZ.)

>> *Campanya de dinamització lingüística al comerç de Girona impulsada pel Centre de Normalització Lingüística de Girona.*
(Foto: ARXIU EL PUNT AVUI. URE COMAS.)

a l'Administració, i en la retolació dels establiments comercials. Visualment, el català hi és molt més present que en altres indrets de Catalunya, sobretot més que a les grans poblacions de l'àrea barcelonina. Segurament a les empreses també es fa servir molt més el català, tot i que també deu dependre del lloc on estiguin ubicades». Tot i això, adverteix que «cal vigilar que en molts indrets ara és l'anglès la llengua que substitueix el català».

Més enllà d'aquests matisos, la situació del país és preocupant i fa temps que la Plataforma per la Llengua parla d'una situació d'emergència lingüística, perfectament equiparable a la que vivim des del punt de vista climàtic. Com a factors que expliquen aquesta situació, Castillo suggereix «una deixadesa molt gran respecte a la llengua», i especifica que «s'havia deixat tot en mans de les institucions, que, arran dels interessos polítics i de la possibilitat que una campanya lingüística els restés vots, no s'han atrevit a fer polítiques ni campanyes contundents per promoure la llengua catalana, ni tan sols a establir mesures per tal d'aplicar les lleis que són vigents a Catalunya. L'última campanya institucional coherent va ser la de la Queta». A l'àmbit de Girona, el portaveu de

l'ADAC recorda que «l'última campanya local que es va fer amb cara i ulls, amb el suport de l'Ajuntament, va ser la catalanització de les Fires, iniciada per l'ADAC el 2005». En realitat, el problema no es dona només a Girona. Tot i que hi ha una bona quantitat d'ajuntaments que disposen de reglaments específics pel que fa a l'ús de la llengua catalana, n'hi ha molt pocs que impulsin campanyes per promoure'l a l'espai públic.

Amb vista al futur, el portaveu de l'ADAC i de la Plataforma per la Llengua afirma que «el repte principal és recuperar l'ús i el prestigi de la llengua catalana en la vida diària». I com a motius més significatius de preocupació

destaca «el descens de l'ús de la llengua entre el jovent, que no té cap inconvenient per canviar al castellà en una

conversa de seguida que nota que algú hi parla». De fet, el problema de la fidelitat a la llengua durant una conversa és un problema genèric dels catalanoparlants, tal com prova l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població de Catalunya*

i remarca David Castillo: «El fet que els catalanoparlants no ens mantinguem en la nostra llengua és el problema principal, ja que impedeix que els altres aprenguin català i el converteix en una llengua que no és vista com a necessària per viure a Catalunya». El futur de la llengua és, doncs, a les nostres mans.

Castillo afirma que «el repte principal és recuperar l'ús i el prestigi de la llengua catalana en la vida diària»

>> *Acte de signatura del conveni entre l'ADAC i la Plataforma per la Llengua.*

(Foto: PLATAFORMA PER LA LLENGUA)

